

Nr 34.

Ankom till riksdagens kansli den 10 juni 1942 kl. 3 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande att vidtaga ändring i gällande reglering beträffande användningen av inom landet framställd sprit.

I en den 22 maj 1942 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 317, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de åtgärder för reglering av dispositionen av sprit för skilda ändamål, som utvecklingen av tillgången på olika slag av sprit må göra påkallade.

Av statsrådsprotokollet i ärendet inhämtas bl. a. följande.

Enligt den reglering av spritmarknaden, som genomfördes år 1934, skulle till förtäringssändamål principiellt få disponeras endast sprit, som vid potatisbrännerierna framställes av spannmål eller potatis, medan till tekniska ändamål och såsom motorsprit skulle ifrågakomma sulfitsprit och sprit, som framställts i jästbränneri eller direkt ur melass. På grund av att vissa märken av för förtäring avsedd sulfitsprit redan voro inarbetade på marknaden, medgavs dock undantag från nyssnämnda regel om dispositionen av olika slag av sprit. I den mån till följd härav sprit från potatisbrännerier undanträngdes från konsumtion, skulle motsvarande kvantiteter sådan sprit av aktiebolaget Vin- & spritcentralen försäljas till annat ändamål. Potatisbrännerierna garanterades sålunda en avsättning, som i kvantitativt hänseende bestämdes av konsumtionen av förtäringssprit. Av potatis eller spannmål framställd sprit (bortsett från vid rening uppkommande s. k. sekunda sprit) fick å andra sidan icke försäljas till annat ändamål än förtäring, i vidare mån än som möjliggjordes av sulfitspitens nyssnämnda användning till förtäringssändamål. Den potatisbrännerierna garanterade minimiavsättningen utgjorde således även ett maximum.

Spritcentralen skulle till visst fastställt pris ha att inköpa sammanlagt sex miljoner normalliter melasssprit. Kvantiteten fick icke utan Kungl. Maj:ts medgivande överskridas. Sulfitsprit skulle av spritcentralen till samma pris uppköpas till en maximerad kvantitet av fyrtio miljoner normalliter, vilket ungefärligen motsvarade sulfitsprittfabrikernas dåvarande tillverkningskapacitet. Skulle så erfordras för att tillgodose marknads behov av sprit, ägde

Kungl. Maj:t befogenhet att medge inköp av en större kvantitet. Avsättningen av sprit såsom motorbränsle garanterades genom vissa bestämmelser om skyldighet för importörer och tillverkare av bensin att inköpa sprit i viss proportion till importen eller tillverkningen av bensin.

De sålunda beslutade principerna för marknads reglering infördes i särskilt tilläggsavtal till 1930 års avtal mellan staten och spritcentralen. Avtalen i fråga ha sedermera år 1936 förlängts för en tid av sex år.

På grund av nödvändigheten att bereda utrymme för en väsentligt ökad produktion av sulfitsprit såsom ersättningsbränsle vid avspärrning togs frågan om spritmarknadens reglering ånyo upp vid 1939 års urtima riksdag. I syfte att främja anläggandet av spritfabriker bemyndigades spritcentralen att träffa avtal om inköp av sulfitsprit efter delvis nya, av riksdagen godkända principer. Samtidigt bemyndigades Kungl. Maj:t att utfärda de bestämmelser angående dispositionen av motorsprit, som kunde påkallas på grund av utvecklingen av tillgången på motorbränsle, samt att träffa överenskommelse med spritcentralen om de ändringar i och tillägg till tidigare med bolaget slutna avtal, som bleve nödvändiga i anledning av de givna bemyndigandena.

Beträffande frågan om förnyelse av det mellan staten och spritcentralen år 1936 för en tid av sex år fastställda avtalet har departementschefen anfört, att det i rådande läge icke gärna kunde ifrågakomma att blott förlänga avtalen utan hänsyn till de väsentliga förändringar i utgångspunkterna för regleringen av spritmarknaden, som följt av 1939 års beslut. En revision av avtalen komme å andra sidan att i viss mån innebära, att man för en tid framåt bunde sig i de avseenden som Kungl. Maj:t genom 1939 års fullmakt fått rätt att temporärt reglera. Det finnes därför anledning att i detta sammanhang bereda riksdagen tillfälle till omprövning av frågan.

Inom finansdepartementet hade utarbetats ett förslag till nytt avtal med aktiebolaget Vin- & spritcentralen under beaktande av de förändringar i principerna för spritregleringen till vilka utvecklingen givit anledning. Förslaget syntes i detta sammanhang böra bringas till riksdagens kännedom. Riksdagens godkännande av avtalet torde visserligen icke erfordras, men det syntes lämpligt att riksdagen vid omprövningen av Kungl. Maj:ts befogenheter på ifrågavarande område erhöle tillfälle att taga ställning till det sätt, på vilket läget genom avtalet för viss tid framåt bundes.

När frågan om Kungl. Maj:ts befogenheter att med avsteg från normalt gällande principer reglera avsättningen av sprit underställdes riksdagen, syntes fullmakten lämpligen böra utformas så, att den även komme att omfatta fall, där en brist på potatissprit nödvändiggjorde disposition av sprit av annat slag för förtäringssändamål.

Till förenämnda avtalsförslag, vilket finnes fogat såsom bilaga vid statsrådsprotokollet i ärendet, tillåter sig utskottet att hänvisa.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot det i propositionen framlagda förslaget, får hemställa.

att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 317.

Stockholm den 9 juni 1942.

På bevillningsutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

Närvarande:

från första kammaren: herrar *Johan Bärq, Elon Andersson, Wahlmark, friherre Lagerfelt, Sjödahl, Ekman, Bengtsson, Frans Ericson, Aronsson och Sandström*; samt

från andra kammaren: herrar *Lövgren, Hagberg* i Malmö, *Hammarlund, Olsson* i Gävle, *Sandberg, Falk Lundell, Kilbom, Karlsson* i Grängesberg och *Rosander*.
